

Turna'nın Kalbi: Yeniçeri Yoldaşlığı ve Bektaşilik

Erdal Küçükalyağın

İstanbul, Kapı Yayınevi, 2022, 229 sayfa, ISBN:978-625-8096-05-7.

Erdal KÖSEOĞLU*

Turna'nın Kalbi: Yeniçeri Yoldaşlığı ve Bektaşilik adlı eser, yazarının 2007 yılında tamamladığı “Yeniçeri ve Samuray: Erken Modern Savaşçı Sınıflar ve Din” adlı yüksek lisans tezinden geliştirilmiştir. Kitabın yazarı Erdal Küçükalyağın, 1994 yılında Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümünden mezun olmuştur. Yüksek lisansını ve doktorasını aynı üniversitenin Tarih Bölümünde tamamlamıştır. Uzun yıllar Japonya’da yaşayan Dr. Erdal Küçükalyağın, doktora çalışmalarını Kyoto’da Shin-Budizmi üzerine yapmıştır. Boğaziçi ve Koç Üniversitelerinde tarih, sanat, inanç ve yazı sistemleri ile Japonca tercüme konulu dersler vermektedir. Boğaziçi Üniversitesi Asya Çalışmaları Merkezi, Ryukoku Üniversitesi Budizm Araştırmaları Merkezi, Japon Sanat Merkezi ve Tek-Esin Vakfı Danışma Kurulu üyesidir. Yazar, uluslararası akademik dergi *Global Perspectives on Japan*’ın editörlüğünü yürütmektedir.

Turna'nın Kalbi: Yeniçeri Yoldaşlığı ve Bektaşilik adlı eserde Yeniçeri Ocağı’nın tarihî kökleri, meydana çıkış şekli, Osmanlı İmparatorluğu açısından önemi ve Bektaşilikle bağlantısı derin bir analize tutulmuştur. Kitap, sekiz bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Yeniçeri Ocağı’nın tarihsel kökleri, kuruluşu, neden böyle bir sisteme ihtiyaç duyulduğu, Türkleştirme süreci olarak devşirme sistemi, Bektaşiliğin neden seçildiği ve ocağın bozulmaya başladığı dönem üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, askerî organizasyon açıklanmıştır. Üçüncü bölüm “Yeniçerilerin Bektaşiliği”, dördüncü bölüm

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tarihi Anabilim Dalı, Tokat, erdal.koseoglu1224@gop.edu.tr

“Bektaşî Yolu”, beşinci bölüm “Yeniçeri Yoldaşlığı”, altıncı bölüm “Yolda İlerlemek”, yedinci bölüm ise “Yeniçeri ve Ölüm” başlıklarını taşımaktadır. Sekizinci bölümde ise sonuç kısmına yer verilmiştir. Ayrıca kitabın başında ön söz ve giriş kısımlarına; sonunda ise kaynakça, ikincil kaynaklar, makaleler, şahıs dizini, yer dizini, kavram dizini, resim listesi ve tablo listesi kısımlarına yer verilmiştir.

Turna'nın Kalbi: Yeniçeri Yoldaşlığı ve Bektaşîlik kitabının giriş bölümünde yazar, Yeniçerilerin turna kuşuna benzetilmesini ayrıntılı bir şekilde ele alıyor. Yazarın, turnayı Yeniçerilerin görünür kılınma çabasının bir sembolü olarak seçmesi, okuyucuya kitabın başlığını ve konusunu anlamada kılavuzluk ediyor. Turnaların ölümsüzlüğü, tehlikelere karşı tetikte olmayı ve mutlak sadakati temsil etmesi, Yeniçerilerin askerî ve manevi özellikleriyle paralellik gösteriyor. Bu benzetme, Yeniçerilerin hem fiziksel hem de ruhsal disiplinlerini ve bağlılıklarını vurgulayan güçlü bir semboldür. Kitabın başlığındaki *turna* metaforu, okuyucuyu Yeniçerilerin dünyasına derinlemesine bir bakış atmaya davet ederken onların hem savaş meydanındaki cesaretlerini hem de içsel bağlılıklarını anlamayı kolaylaştırıyor. Bu sembolik anlatım, Yeniçerilerin tarihteki yerini ve kültürel önemini daha iyi kavramamıza yardımcı oluyor. Özellikle Turnacıbaşı'nın rolü ve devşirme çocukların *turna katarı* düzenine sokularak payitahta götürülmesi, askerî düzeni ve disiplini simgeleyen güçlü imgeler sunuyor. Ayrıca, Yeniçerilerin savaşta ve kışlada *turnalar gibi* çember oluşturup komutanlarını ortalarına almaları, birliğin ve komutanlarına olan bağlılığın sembolüdür. Suçlu veya firari Yeniçerilerin *turnalıktan çıkararak leyleğe dönüştüğü* inancı ise disiplinin bozulması ve ihanetin sembolik bir ifadesi olarak güçlü bir anlam taşıyor.

Bu bölümde, turna sembolünün tarihsel ve kültürel bağlamları özenle işlenmiştir. Altay kavimlerinden Osmanlılara uzanan bir kültürel süreklilik, Yeniçerilerin kimlik ve sembollerini anlamada önemli bir yer tutuyor. Yazarın, turna sembolünün Osmanlıların konargöçer kültürüyle olan bağlantısını vurgulaması, tarihi ve kültürel analizlerin derinliğini artırıyor. Bektaşî geleneği ve turnanın sesinin Hz. Ali'nin sesiyle özdeşleştirilmesi gibi ayrıntılar, dinî ve kültürel boyutların Yeniçeri Ocağı'ndaki yansımalarını gösteriyor. Bu bağlamda turna sembolü, Yeniçerilerin sadece askerî bir güç değil, aynı zamanda zengin bir kültürel ve dinî mirasın taşıyıcıları olduğunu ortaya koyuyor. Bu analiz, okuyuculara Yeniçeri Ocağı'nın karmaşık ve çok boyutlu yapısını daha iyi anlama fırsatı sunarken, semboller aracılığıyla geçmişe dair daha derin bir kavrayış kazandırıyor. Yazarın, turna sembolüne dair yaptığı bu kapsamlı inceleme, kitabın tarihsel ve kültürel dokusunu güçlendiriyor ve Yeniçerilerin dünyasına dair zengin bir perspektif sağlıyor. Ancak, yazarın bu sembolik anlatımda kullandığı bazı ifadeler daha fazla kaynağa dayandırılabilirdi. Örneğin Yeniçerilerin turna sembolizmine dair inançlarının kaynağı ve bu inançların pratikteki yansımaları daha fazla belge ve referansla desteklenmeliydi. Ayrıca, *turnalıktan çıkıp leyleğe dönüşme* metaforunun tarihsel ve sosyal bağlamda daha derinlemesine açıklanması, okuyucunun bu sembolizmi daha iyi anlamasını sağlayabilirdi.

Yazar, eserde Yeniçeri Ocağı'nın tanımını yaparak başladığı anlatısını, ocağın neden kaldırıldığı ve bunun sonuçları üzerine detaylı bilgiler sunarak devam ettirmiştir. Yeniçeri Ocağı'nın izlerinin

günümüze nasıl yansıdığına dair açıklamalar, tarihsel süreklilik ve değişim açısından esere önemli bir katkı sağlamaktadır. Ayrıca, ocağın kuruluş amacını belirterek Yeniçeriler ile turna arasındaki özdeşimi açıklayan yazar, bu sembolik bağlantının altını çizmektedir. Bu yaklaşım, okuyucuya Yeniçeri Ocağı'nın sadece askerî bir kurum olmadığını, aynı zamanda derin bir sembolik ve kültürel anlam taşıdığını göstermektedir. Yazarın, turna sembolünü kullanarak Yeniçerilerin ruhunu ve değerlerini betimlemesi, esere zenginlik katmakta ve okuyucunun konuyu daha derinlemesine anlamasını sağlamaktadır. Bu nedenle, yazarın tarihsel ve kültürel analizleri, Yeniçeri Ocağı'nın geçmişten günümüze etkilerini anlamada önemli bir perspektif sunmaktadır.

Eserde, neden Bektaşilik sisteminin uygulandığı, Bektaşilik yolunun iç yapısı ve Yeniçerilerin bu yolu nasıl benimsediği ayrıntılı bir şekilde aktarılmıştır. İkrar verme ritüellerinin detaylarına yer verilmesi, okuyucuya Yeniçerilerin manevi ve ritüelistik dünyasına derinlemesine bir bakış sunmaktadır. Yazar, Yeniçerilerle Hristiyan şövalyeler ve Japon samuraylar arasındaki benzerliklere de dikkat çekerek, bu askerî ve manevi sistemlerin karşılaştırmalı bir perspektifini sunmaktan geri kalmamıştır. Bu karşılaştırmalı yaklaşım, okuyucunun farklı kültürler ve dönemler arasındaki ortak noktaları keşfetmesini sağlarken Yeniçerilerin dünya tarihindeki yerini ve önemini daha geniş bir bağlamda anlamasına yardımcı olmaktadır. Bektaşilik ritüellerinin ve inançlarının detaylı incelenmesi, Yeniçerilerin sadece birer asker değil, aynı zamanda derin bir manevi yolun takipçileri olduğunu ortaya koyarak esere zenginlik katmaktadır. Yazarın bu kapsamlı ve karşılaştırmalı analizleri, eserin akademik değerini ve okuyuculara sağladığı bilgi derinliğini artırmaktadır.

Kitabın ilk bölümünde yazar, Yeniçeri Ocağı'nın kuruluşunu ve bu oluşuma neden ihtiyaç duyulduğunu ayrıntılı bir şekilde anlatıyor. Yazar, Yeniçerilerin profesyonel askerler olarak maaşlarını sultandan aldıklarını, piyade olarak komuta merkezine yakın olduklarını ve kul statüsünde mutlak sadakat örneği oluşturduklarını vurguluyor. Ayrıca, Yeniçerilerin Türk ve Müslüman olmadığını belirterek, Osmanlı sultanlarının çevresinde sadık bir silahlı güç oluşturma amacını açıklıyor. Bu anlatım, Osmanlı askerî sisteminin profesyonelleşme sürecini ve sultanın otoritesini nasıl pekiştirdiğini anlamamıza yardımcı oluyor. Yazarın Yeniçerilerin sadakatini ve sultan ile olan bağlarını vurgulaması, bu askerî birimin Osmanlı Devleti'nin güç yapısındaki önemini gözler önüne seriyor. Ayrıca, Yeniçerilerin Türk ve Müslüman olmamaları, Osmanlı yönetiminin çeşitliliği ve farklı etnik kökenleri bir araya getirerek nasıl bir güç merkezi oluşturduğunu göstermektedir. Bu değerlendirme, kitabın ilk bölümünün tarihsel ve sosyopolitik analizinin derinliğini ortaya koyarken, yazarın ele aldığı konuların Osmanlı tarihindeki önemini vurgulamaktadır. Yeniçerilerin sultana olan bağlılığı ve profesyonel askerlik anlayışı, Osmanlı askerî ve idari yapısının anlaşılması için kritik öneme sahiptir. Bu nedenle, yazarın bu konuları detaylı bir şekilde ele alması, eserin değerini artırmakta ve okuyuculara kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır.

Yazar, "Neden Bektaşilik?" sorusuna da kapsamlı bir şekilde değinmiş, Bektaşiliğin devşirme sisteminde Müslümanlaştırma aracı olarak kullanılmasını ve Bektaşî tarikatının hoşgörülü, kolay anlaşılabilir bir İslam anlayışını temsil ettiğini belirtiyor. Bektaşiliğin, Yeniçeriler için hem bireysel hem

de topluluk olarak manevi bir bağ sağladığını, onları bir arada tutan bir amalgam işlevi gördüğünü ifade ediyor. Bu değerlendirme, Bektaşiliğin Yeniçeriler için ne denli önemli bir rol oynadığını gözler önüne seriyor. Yazarın Bektaşiliğin hoşgörülü ve kolay anlaşılabilir yapısını vurgulaması, bu tarikatın devşirme çocukları Müslümanlaştırmada neden etkili olduğunu anlamamıza yardımcı oluyor. Ayrıca, Bektaşiliğin sağladığı manevi bağların, Yeniçerileri sadece askerî bir birlik olarak değil, aynı zamanda ruhani bir topluluk olarak da bir arada tuttuğunu öğreniyoruz.

Bektaşiliğin, Yeniçeri Ocağı'nda birleştirici ve bütünleştirici bir rol oynaması, onların hem bireysel kimliklerinde hem de kolektif bilinçlerinde derin etkiler bırakmıştır. Bu analiz, Bektaşiliğin askerî ve manevi boyutlarını birleştirerek, Yeniçerilerin Osmanlı toplumundaki yerini ve işlevini daha iyi anlamamıza olanak tanıyor. Yazarın Bektaşiliğin bu kritik rolünü ayrıntılı bir şekilde ele alması, kitabın manevi ve sosyolojik boyutuna derinlik katmakta ve eserin zenginliğini artırmaktadır.

Kitap, Yeniçeri Ocağı ve Bektaşiliğin kaldırılma sürecini de ele alıyor. Yazar, Yeniçeri Ocağı'nın bozulmaya başladığı dönemden bahsederek, II. Mahmut ve ulema ile Ortodoks tarikatlarının Batılılaşma ve reform yoluyla Bektaşiliği bertaraf etmek için oluşturdukları koalisyonu inceliyor. Yeniçerilerin disiplin sorunları, eski askerî gelenekleri ve Bektaşî tarikatına bağlılıkları nedeniyle hedef hâline geldiği belirtiliyor.

Özellikle Şeyhülislam Ebussuud'un fetvaları ve Bektaşilik ile ilgili tutumu, kitabın tarihsel ve dinî bağlamda derinlik kazanmasını sağlıyor. Ancak, yazarın bazı iddialarının daha fazla belge ve referansla desteklenmesi eserin akademik değerini artırabilirdi. Yine de kitap, Yeniçeri Ocağı ve Bektaşilik ilişkisini anlamak isteyen okuyucular için zengin ve detaylı bir kaynak sunmaktadır. Bu değerlendirme, kitabın Yeniçeri Ocağı ve Bektaşiliğin kaldırılma sürecine dair sunduğu analizlerin önemini vurguluyor. Yazarın, II. Mahmut dönemindeki reformlar ve bu reformların arkasındaki koalisyonun detaylı bir incelemesini yapması, okuyuculara dönemin siyasi ve dinî dinamiklerini daha iyi anlamaları için değerli bir perspektif sunuyor. Yeniçerilerin disiplin sorunları ve Bektaşî tarikatına olan bağlılıkları nedeniyle nasıl hedef hâline geldiklerini anlatması, kitabın tarihsel analizini güçlendiriyor.

Eserin ikinci bölümünde, yazar Osmanlı kara ordusunun teşkilat yapısını detaylı bir şekilde aktarmış ve Yeniçerilerin bu yapıdaki önemine vurgu yapmıştır. Özellikle, Yeniçerilerin Kapıkulu askerlerinin önemli bir parçası olduğu ve bu noktanın özellikle vurgulandığı belirtilmiştir. Yazar, tarihî kaynaklara dayanarak Yeniçerilerin sayılarının abartıldığına dair bilgiler sunmuş ve okuyucunun bu konuda doğru bilgilendirilmesine önem vermiştir. Bu yaklaşım, Yeniçerilerin Osmanlı ordusundaki kritik rolünü ve Kapıkulu askerlerinin bir parçası olarak taşıdıkları önemi anlamamıza yardımcı oluyor. Yazarın Yeniçerilerin sayılarının abartıldığına dair sunduğu bilgiler, okuyucuların tarihsel gerçekleri daha iyi kavramalarını sağlıyor ve yanlış anlaşılmalara gideriyor. Bu, eserin güvenilirliğini artıran önemli bir unsurdur.

Kitapta, Yeniçeri Ocağı'nın birimleri olan orta, nişan ve görevlerine dair detaylı açıklamalar yapılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre, Yeniçerilerin yüz bir orta ve altmış bir bölüğü olduğu belirtilmiştir. Yazar, bu yapısal detayları ele alarak Yeniçerilerin iç organizasyonunu ve askerî rollerini okuyucuya net bir şekilde aktarmıştır. Bu yapısal detayların incelenmesi, okuyuculara Yeniçeri Ocağı'nın iç organizasyonunu ve işleyişini anlamada büyük fayda sağlamaktadır. Yazarın bu bilgileri sunarken tarihsel kaynaklara dayandığını belirtmesi, eserin akademik değerini artırmakta ve okuyucunun güvenini kazanmaktadır. Yeniçerilerin iç organizasyonunu ve askerî rollerini detaylı bir şekilde açıklamak, Osmanlı askerî sisteminin karmaşıklığını ve verimliliğini anlamamıza yardımcı oluyor. Bu bağlamda kitap, Osmanlı kara ordusunun yapısı ve Yeniçerilerin bu yapıdaki yeri hakkında kapsamlı ve değerli bilgiler sunarak tarih meraklıları ve akademisyenler için önemli bir kaynak olma niteliğini taşıyor.

Yazar, esrin üçüncü ve dördüncü bölümlerinde, Yeniçerilerin Bektaşiliğe olan ilişkisini ve “Bektaşî Yolu”nu açıklamayı amaçlamıştır. Bu bölümde, yazar öncelikle Yeniçerilerin Bektaşilik ile ilişkisi konusunda derinlemesine bir incelemeye başlamış ve Bektaşiliğin Babagan ve Çelebi kolları arasındaki farkları açıklamıştır. Yazarın sunumuna göre, Yeniçerilerin Bektaşî olduğu ve bu inancı nasıl yaşadıkları konusunda detaylı bilgiler verilmiştir. Bektaşî yolunun, tarikatın kurucusu Hacı Bektaş'ın yolunu temsil ettiği ve dört kapı ile kırk makamdan oluştuğu vurgulanmıştır. Bu kapılar Şeriat, Tarikat, Marifet ve Hakikat kapıları olarak adlandırılmıştır. Ayrıca, Yeniçerilerin bir parçası olan Mehter Takımı ve onların gülbanglarına da bu bölümde değinilmiştir.

Yazar, Yeniçerilerin Bektaşiliğini yüzeysel değil, özümsemiş bir sistem olarak nitelendirirken, Yeniçerilerin ocağa kabul edildikten sonra Bektaşî yoluyla ilişkilerini nasıl sürdürdüklerine dair detaylı bilgiler sunmuştur. İkrar vermenin ve cem ayinlerine katılmanın Yeniçeriler için önemine vurgu yapılmış ve gerçek bir Bektaşî olmanın bu törenlerden geçtiği belirtilmiştir. Bu bölüm, Yeniçerilerin Bektaşilik ile ilişkisini anlamak isteyen okuyucular için derinlemesine bir inceleme sunmakta ve Bektaşî geleneğinin Yeniçeriler üzerindeki etkisini açıklığa kavuşturmaktadır. Yazarın, Bektaşî yolunun ve ritüellerinin Yeniçeriler üzerindeki manevi ve toplumsal etkisini ayrıntılı bir şekilde ele alması, eserin bu konudaki derinliğini artırmaktadır. Bununla birlikte, yazarın bazı noktaları daha fazla detaylandırarak ve belgelemelerini güçlendirerek eserin akademik değerini artırabileceği düşünülebilir. Ancak, bu bölüm genel olarak, Yeniçerilerin manevi dünyasını anlamak için önemli bir kaynak sağlamaktadır.

Beşinci bölümde, Bektaşî yolunda birlikte yürüyen ve birbirlerine yoldaş diyen Yeniçerilerin oluşturduğu gönül birliği vurgulanmıştır. Yazar, devşirme olmanın getirdiği yalnızlık duygusuna çare olarak *Yeniçeri yoldaşlığı* kavramını ortaya atmış ve bu birlikteliği özellikle ön plana çıkarmıştır. Yazar, yeni bir Yeniçeri'nin yola girmeden önce ne yoldaş ne de Bektaşî olabileceğini belirtmiş ve bu yolculuğun zamanlamasını detaylı bir şekilde okuyucuya sunmuştur. Yeniçerilerin İstanbul'a geldiklerinde Müslüman olmalarına rağmen, kültürel ve dilsel farklılıkları nedeniyle İslamiyet'e tam anlamıyla yakın olmadıkları ve Türk kültürüne adapte olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Bektaşî yoluna

girmeleri için Türkmen köylerine gönderildiklerinde, bu sürecin tam anlamıyla Bektaşiliğin gerekliliklerini öğrenmeleri için yeterli olup olmadığı tartışılmıştır.

Yazar, *Türk'e verilme* sürecinin ardından Yeniçerilerin Acemi Ocağı'na geçerek Bektaşiliğe adım adım alıştıklarını ve asıl ocağa geçtiklerinde ikrar töreniyle Bektaşiliğe girdiklerini açıklamıştır. Bu ikrar töreni, Yeniçeriler arasındaki bağları güçlendirerek onları bir kardeşlik topluluğuna dönüştürmüştür. Yazar, bu süreci kitabında detaylarıyla izah ederek, Yeniçeri Bektaşiliğinin derin ve özümsemiş bir gerçeklik olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, mücerretlik kavramı ve *Tevella* ile *Teberra* gibi Bektaşiliğin ana prensipleri de ele alınmıştır. Hz. Ali'nin Yeniçeriler için önemine vurgu yapılarak, Yeniçerilerin alay sancağında bulunan Zülfikar ve pençe sembollerinin bu gerçekliği pekiştirdiği belirtilmiştir.

Yola giriş için yapılan ikrar ayininin bütün detaylarıyla incelendiği bu bölüm, Yeniçeri yoldaşlığının manevi boyutunu anlamak için önemli bir kaynak sunarken, Bektaşi geleneğinin Yeniçeriler üzerindeki etkisini derinlemesine inceler. Bu bölüm genel olarak, Yeniçerilerin ruhsal dünyasını anlamak isteyenler için değerli bir kaynak olarak nitelendirilebilir. Yazar, devşirme sistemiyle başlayan ve Bektaşi yoluyla pekişen bu derin ruhsal ve toplumsal süreci büyük bir titizlikle ele almıştır. Yeniçerilerin İslamiyet'e ve Türk kültürüne adaptasyon sürecinde yaşadıkları zorlukları, Bektaşi geleneğinin bu süreci nasıl kolaylaştırdığını ayrıntılarıyla anlatması, okuyucuya bu tarihî yapının içsel dünyasını anlama fırsatı sunuyor. Özellikle ikrar töreninin detaylandırılması ve Yeniçeriler arasındaki bağları nasıl güçlendirdiğinin vurgulanması, Bektaşi yolunun Yeniçeri Ocağı üzerindeki etkisini daha iyi kavramayı sağlıyor. Bektaşiliğin temel prensiplerinin Yeniçeriler tarafından benimsenmesi ve bu prensiplerin sembollerle pekiştirilmesi, bu ruhsal birliğin ne kadar köklü ve derin olduğunu gösteriyor.

Altıncı bölümde, Yeniçerilerin organizasyonunu avcılık, aşçılık ve Bektaşilik gibi unsurlardan oluşan bir yapı olarak tanımlayan yazar, bu unsurların her birine ayrı bir önem atfederek Yeniçeri Ocağı'nın karmaşık ve zengin yapısını gözler önüne seriyor. Aşçıların, yolun muhafızları olarak kabul edilmesi ve yemeklerin pişirildiği kazanlara kutsiyet atfedilmesi, Bektaşi kültürünün Yeniçeriler üzerindeki derin etkisini gösteriyor. Hacı Bektaş-ı Veli'nin bu kazanda yemek pişirdiği rivayeti, kazanların manevi değerini daha da artırıyor ve bu detay, Bektaşi geleneğinin Yeniçeriler içindeki yerini pekiştiriyor. Avcılık ise Yeniçeri teşkilatının askerî yapısının temel unsurlarından biri olarak öne çıkarılıyor. Avcıların padişahların avlarında kullanılmak üzere cins av köpekleri beslemek ve onlara eşlik etmek gibi görevlerinin yanı sıra, bu askerî kurumun disiplini ve organizasyon kabiliyetinin altını çiziyor. Bu bağlamda yazar, Yeniçeriler arasındaki kardeşlik bağlarının ve disiplinin önemine değinerek, Bektaşilik doktrininin ocak yapılanmasındaki etkisine dikkat çekiyor.

Yeniçerilerin terfi süreçlerinde sadece savaşma kabiliyetlerinin değil, aynı zamanda liyakat ve meziyet gibi faktörlerin de göz önünde bulundurulduğunu vurgulayan yazar, bu sürecin çok boyutlu ve adil bir yapı olduğunu gösteriyor. Terfi yolunda önemli bir dönüm noktası olan Et Meydanı Tekkesi'nin

Yeniçerilerin kurmay akademisi olarak işlev görmesi, onların hem askerî hem de manevi eğitimlerini aldığı bir merkez olduğunu ortaya koyuyor. Bu tekkede verilen eğitimlerin kapsamı, Yeniçerilerin ne kadar geniş bir bilgi ve beceri yelpazesıyla donatıldığını gösteriyor. Seğirdim yarışı gibi ritüel ve atletik etkinliklerin Yeniçerilerin terfi süreçlerinde önemli bir rol oynaması, bu süreçlerin fiziksel dayanıklılık ve hız gibi özelliklerin yanı sıra ritüel bir anlam taşıdığını da gözler önüne seriyor. Bu yarış, sadece fiziksel bir mücadele değil, aynı zamanda manevi bir sınav olarak da değerlendirilmelidir.

Yeniçerilerin organizasyon yapısını ve terfi süreçlerini ayrıntılı bir şekilde ele alan bu bölümde okuyucuya bu tarihî yapının işleyişi hakkında derinlemesine bir bakış sunuluyor. Özellikle, Bektaşî doktrininin Yeniçeriler üzerindeki etkisinin bu kadar belirgin olması ve bu doktrin onların hem sosyal hem de askerî hayatlarına nasıl şekil verdiği, bu bölümü son derece ilgi çekici kılıyor. Yazarın Yeniçerilerin sosyal ve dinî hayattaki rollerini ayrıntılı bir şekilde açıklaması, bu tarihî figürlerin sadece savaşçılar değil, aynı zamanda derin manevi değerlerle donatılmış bireyler olduğunu ortaya koyuyor. Bu bağlamda, bölümün Yeniçerilerin ruhsal ve toplumsal dünyasını anlamak isteyenler için vazgeçilmez bir kaynak olduğunu düşünüyorum. Yazarın titizlikle ve detaylarla dolu anlatımı, okuyucuyu Yeniçeri Ocağı'nın iç dünyasına çekerek, onların bu tarihî yapının derinliğini ve zenginliğini anlamalarına olanak tanıyor.

Yedinci bölüm, Yeniçeri ve ölüm kavramlarını derinlemesine ele alarak, Yeniçerilerin savaşçı kimlikleri ile dinî inançlarının nasıl iç içe geçtiğini ve bu iki kavram arasındaki çelişkiyi nasıl aştıklarını inceliyor. *Savaşçının çelişkisi* olarak tanımlanan, öldürme gerekliliği ile dinlerdeki şiddetin günah olarak kabul edilmesi arasındaki bu ikilemi yazar, Bektaşîlik ve inanç olgusu üzerinden çözümlenmeye çalışıyor. Yeniçerilerin ikrar verdiklerinde simgesel bir ölümü deneyimlemeleri ve ölmeyi öğrenmeleri, bu çelişkiyi aşmalarında önemli bir rol oynuyor. Din, öldürme eylemini meşrulaştırarak, Yeniçerilerin yaşadığı şiddet ve acıyı haklı gösteriyor ve bu, onların içsel huzuru bulmalarına yardımcı oluyor. Bu açıdan bakıldığında, Bektaşîlik inancı ve ritüelleri, Yeniçerilerin ölümle başa çıkma süreçlerinde kritik bir rol oynuyor.

Yazarın, Yeniçerileri Samuraylar ve şövalyelerle karşılaştırması, farklı kültürlerdeki savaşçı sınıfların ölümle nasıl yüzleştiklerine dair ilginç bir perspektif sunuyor. Bu savaşçı sınıfların, kendi kültürlerinden özdeşleştirdikleri idol ve kutsal silah sembollerine sahip olmaları, Yeniçerilerin Hz. Ali ve Zülfikar ile olan ilişkisini anlamamıza yardımcı oluyor. Hz. Ali'nin bir idol olarak kabul edilmesi ve Zülfikar'ın kutsal bir silah olarak görülmesi, Yeniçerilerin savaşçı kimliklerini dinî inançlarla nasıl bütünleştirdiklerini açıkça gösteriyor.

Bektaşîlikteki giriş ritüelleri ve *ölmeden önce ölme* gibi kavramların açıklanması, Yeniçerilerin bu dünyaya bakış açılarını ve ölümle yüzleşme biçimlerini anlamamızı sağlıyor. Yazarın Yeniçerilerin bu dünyanın geçiciliğine inandıklarını ve ölümün kaçınılmazlığıyla nasıl barışık olduklarını vurgulaması, onların ruhani dünyalarını daha derinlemesine kavramamıza yardımcı oluyor. Yeniçerilerin ölüm ve

inançlarla nasıl başa çıktıklarını anlamak için bu bölümdeki anlatımların son derece değerli olduğunu düşünüyorum. Özellikle savaşçının çelişkisi kavramının Bektaşilik inancı aracılığıyla nasıl çözümlendiği ve Yeniçerilerin savaşçı kimlikleriyle dinî inançlarının nasıl harmanlandığı konusundaki açıklamalar, yazarın Yeniçerileri diğer savaşçı sınıflarla karşılaştırarak farklı kültürlerdeki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyması, bu tarihî figürlerin evrensel savaşçı değerlerini anlamamıza yardımcı oluyor.

Sekizinci ve sonuç bölümünde yazar, Bektaşiliğin Yeniçeri Ocağı üzerindeki derin etkisini ve bu inancın önemini vurguluyor. Bektaşiliğin, hiyerarşiyi kategorik olarak reddeden eşitlikçi yapısı, ona gücünü veren temel unsur olarak tanımlanıyor. Bu bölümde, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasının ardındaki asıl amacın Bektaşiliği yok etmek olduğu savunuluyor. Yazar, "Yeniçeriler neden Bektaşî idi?" sorusuna cevap ararken, Vak'a-i Hayriye olayını yalnızca bir tarafın tanıklığına dayalı anlatmanın resmin eksik kalmasına yol açacağını belirtiyor. Yazar, Yeniçeriler arasında oluşturulan kardeşlik, yoldaşlık ve ikrar kavramlarının önemini vurgulayarak, bu unsurların Yeniçerileri birbirine nasıl sıkı sıkıya bağladığını detaylandırıyor. Et Meydanı Tekkesi'nin Yeniçerilerin kurmay akademisi olarak ne derece etkili olduğunu bir kez daha vurgulaması, bu tekkenin Yeniçeri Ocağı'ndaki yerini ve önemini pekiştiriyor.

Yazarın bu bölümdeki yaklaşımı, Yeniçeri Ocağı'nın hem fiziksel hem de ruhsal yönlerini ele alarak, onların askerî başarılarının ardındaki derin manevi ve ahlaki temelleri anlamaya çalışmak üzerine odaklanıyor. Bu analiz, Yeniçerilerin sadece savaşçı olarak değil, aynı zamanda birer ruhsal varlık olarak da eğitildiklerini ortaya koyuyor. Bektaşî inançlarının Yeniçerilerin ölüm korkusunu yenmelerinde ve askerî birliğin motivasyon ve cesaretini artırmada nasıl bir etki yarattığını açıklamak, bu tarihî birliğin başarısını anlamak açısından önem taşıyor. Yazarın Bektaşiliğin eşitlikçi yapısının ve hiyerarşiyi reddeden felsefesinin, Yeniçeriler üzerindeki derin etkisini vurgulaması, bu inancın Yeniçeri Ocağı'nın temel taşlarından biri olduğunu açıkça gösteriyor. Ayrıca, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasının ardındaki gerçek nedenin Bektaşiliği yok etmek olduğuna dair argüman, tarihsel olayların daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine yardımcı oluyor.

Turnanın Kalbi: Yeniçeri Yoldaşlığı ve Bektaşilik kitabını bir tarih kaynağı olarak değerlendirdiğimde, eserin Yeniçeri Ocağı'nın askerî ve manevi yapısını anlamada önemli bilgiler sunduğunu düşünüyorum. Yazar, Yeniçeri Ocağı'nın yalnızca bir askerî güç olmadığını, aynı zamanda derin manevi ve ahlaki değerlere dayanan bir topluluk olduğunu güçlü bir şekilde vurguluyor. Bektaşilik felsefesinin Yeniçeriler üzerindeki etkisini ayrıntılı bir şekilde ele alarak, bu iki yapı arasındaki sıkı ilişkiyi ortaya koyuyor. Ancak, eserin Yeniçeri Ocağı ve yapısını anlatırken, Yeniçerilerin özel hayatlarına, askerlik dışında vakitlerini nasıl geçirdiklerine, emeklilik dönemlerine ve geride bıraktıkları ailelerine duydukları özlemlere daha fazla yer verilmesi gerekirdi diye düşünüyorum. Bu yönler, Yeniçerilerin insani ve sosyal boyutunu daha kapsamlı bir şekilde anlamamıza yardımcı olabilirdi. Yazarın üslubu, okuyucuyu konunun derinliklerine çeken akıcı ve açıklayıcı bir nitelik taşıyor. Bektaşilik felsefesinin, Yeniçeri

Ocağı üzerindeki etkisini anlatırken kullanılan dil, hem bilgi verici hem de ilgi çekici bir anlatım sunuyor. Bu sayede, konuya olan ilgi sürekli canlı tutuluyor ve okuyucunun dikkatini çekmeyi başarıyor. Sonuç itibarıyla, yazarın birincil ve ikincil kaynakları ustalıkla kullanarak hazırladığı bu eser, Bektaşılık ve Yeniçeri Ocağı arasındaki ilişki üzerine yapılan derinlemesine bir inceleme olarak öne çıkıyor. Konunun tarihsel ve kültürel bağlamına uygun bir şekilde ele alınması, kitabın değerli bir tarih kaynağı olarak kabul edilmesini sağlıyor. Tarihsel belgeler, arşiv kayıtları ve güvenilir akademik çalışmalarla desteklenen bu değerlendirmeler, eserin bilimsel niteliğini pekiştiriyor.

İncelediğimiz bu önemli eser, dikkat çekici tespitleri ve belgesel niteliğiyle hem tarih araştırmacıları hem de bu konuya ilgi duyan meraklılar için çok faydalı bir çalışma olarak öne çıkıyor. Kitap, bu alanda bilinenlerin ötesine geçerek yeni bilgilerin ortaya çıkmasına da katkı sağlıyor. Bu nedenle, eserin tarih ve kültür meraklıları için son derece değerli ve aydınlatıcı bir kaynak olduğu kanaatindeyiz.